

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Zunanja pomoč, naložbe in trgovina kot instrumenti za zmanjšanje razlogov za ekonomske migracije s posebnim poudarkom na Afriki

(mnenje na lastno pobudo)

(2020/C 97/03)

Poročevalec: **Arno METZLER**

Soporočevalec: **Thomas WAGNSONNER**

Sklep plenarne skupščine	23.–24. 1. 2019
Pravna podlaga	člen 32(2) poslovnika mnenje na lastno pobudo
Pristojnost	strokovna skupina za zunanje odnose
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	28. 11. 2019
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	12. 12. 2019
Plenarno zasedanje št.	548
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	152/0/9

1. Splošni sklepi in priporočila

1.1 Cilj razvojne politike EU je spodbujanje trajnostnega razvoja v državah v razvoju, s poudarkom na izkoreninjenju revščine, spodbujanju trajnostne rasti in ustvarjanja delovnih mest, podpiranju miru in varnosti/stabilnosti, dobrem upravljanju in človekovih pravicah. Razvojna politika je temelj odnosov EU z zunanjim svetom in skupaj z zunanjo, varnostno in trgovinsko politiko (ter mednarodnimi vidiki drugih politik, na primer na področju okolja, kmetijstva in ribištva) prispeva k ciljem zunanjega delovanja EU. Pri uresničevanju teh ciljev pa si je treba s politikami vedno prizadevati za zagotavljanje dostojnega življenja in utrjevanje pravne države ter ustvarjanje kakovostnih delovnih pogojev. V zvezi s tem EESO izrecno poudarja, da je treba doseči enakost spolov ter okrepiti vlogo deklet in žensk.

1.2 V svetu, ki se nenehno spreminja, je nespremenljivo le dejstvo, da bosta Afrika in Evropa vedno bližnji sosedi. 54 afriških držav in 28 držav članic Evropske unije ima skupno sosedstvo, zgodovino in prihodnost. Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) poudarja, da je treba v skupni prihodnosti obeh celin nujno preprečiti ponavljanje preteklih napak.

1.3 Evropa je bila pred sedemdesetimi leti celina z več izseljevanja kot priseljevanja, saj so državljani bežali pred nevarnostmi, kot so bile vojna, lakota, revščina, brezposelnost, uničevanje okolja, zatiranje in diskriminacija. EU uspešno ustvarja priložnosti za svoje prebivalstvo, zato se na celino zdaj več ljudi priseljuje kot z nje odseljuje. Z afriškimi državami bi morali sodelovati in jim nuditi podoben napredek.

1.4 Težko je opredeliti povezano gospodarsko strategijo EU za Afriko kot celoto. EESO poudarja, da se kot predstavnik organizirane civilne družbe in dejaven partner v vseh tovrstnih sporazumih EU zavzema za svoje sodelovanje pri takšnem preglednem in usklajenem pristopu. V Evropski službi za zunanje delovanje (ESZD) menijo, da je EU že sedaj močna politična partnerica Afrike, naslednji korak pa bo resnično gospodarsko partnerstvo ter poglobitev trgovinskih in naložbenih odnosov. EESO je imel pomembno vlogo pri opredelitvi odnosov s civilno družbo na podlagi Sporazuma iz Cotonouja. **Zdaj je pomembno, da stalno in vse dejavnejše sodelovanje EESO in njegovih struktur postane bistven del sporazuma, ki bo nasledil Sporazum iz Cotonouja.** Na ta način bi lahko civilna družba v EU civilni družbi v afriških državah pomagala postati zanesljiv in zaupanja vreden partner za vlagatelje. To lahko dosežemo le s spodbujanjem enakovrednega partnerstva in z resničnim upoštevanjem obstoječih gospodarskih nesorazmerij.

1.5 Za doseganje skupnih ciljev bo ključna krepitev gospodarskega sodelovanja. V preteklih letih se je začela oblikovati nova paradigma v odnosih med EU in Afriko (na primer na področju kmetijstva), ki se vse bolj osredotoča na sodelovanje pri različnih politikah in spodbujanje trajnostnih naložb ter stabilnega, odgovornega in vključujočega poslovnega okolja. To paradigmo je treba še naprej uspešno razvijati v kmetijskem in drugih sektorjih ter vanjo vključiti več lokalnega prebivalstva na lokalni ravni.

1.6 EESO priporoča, da se na ravni EU oblikujeta politika „vse na enem mestu“ in ustrezen posvetovalni mehanizem za posredovanje informacij in stikov tistim, ki želijo vlagati v Afriko in sodelovati z njo. To bi lahko služilo tudi kot neke vrste politični instrument za spremljanje. Z izvajanjem sistema „vse na enem mestu“ pri vseh pobudah v zvezi z Afriko bi preprečili podvajanje projektov ter zagotovili preglednost in učinkovitost podpore EU.

1.7 EESO nadalje priporoča, da se ustanovi ustrezna platforma za boljšo izmenjavo informacij med evropskimi in afriškimi MSP o najboljših praksah pri naložbah in sodelovanju.

1.8 Za razvojno sodelovanje med EU in Afriko na podlagi novega soglasja o razvoju⁽¹⁾ je treba vzpostaviti jasno in pregledno institucionalno strukturo, ki bo omogočala bolj realistično analizo in izvajanje razvojne perspektive. EESO želi, da bi sporazum, ki bo nasledil Sporazum iz Cotonouja, vseboval predlog pragmatične platforme za prenovljeno politiko razvojnega sodelovanja, ki bo ustrezala zapletenosti razvojnega procesa. Platforma bi morala temeljiti na sodelovanju med vsemi državami članicami in institucijami EU, da bi lahko evidentirali vse programe, projekte in pobude na nacionalni ravni in ravni EU. S tem bi preprečili, da bi se dejavnosti na nekaterih področjih prekrivale in podvajale, medtem ko bi bilo na drugih področjih zagotovljeno premalo podpore.

1.9 EESO se hkrati zavzema, da bi bil učinek drugih politik EU na družbeni in gospodarski razvoj čim večji⁽²⁾. Zlasti politike na področju trgovine, naložb, obdavčitve⁽³⁾, zunanje pomoči⁽⁴⁾, boja proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu in podnebja morajo biti skladne s cilji politike razvojnega sodelovanja.

1.10 EESO si odločno prizadeva, da bi evropsko razvojno financiranje postalo učinkovitejše in uspešnejše. Glede na to, da naložbeni skladi EU že vlagajo v Afriki, priporoča ustanovitev naložbenega sklada, podobnega Evropskemu socialnemu skladu (ESS), ki bi sodeloval kot sovlagatelj pri zasebnih in javnih naložbah. Ta sklad bi moral temeljiti na merilih in načelih Agende 2030 ter na priznavanju mednarodno sprejetih osnovnih standardov⁽⁵⁾. Podprte projekte bi bilo treba spremljati in jih beležiti v osrednjih evidencah ali platformah. EESO poziva, naj se pri vseh projektih dodatno poglobi sodelovanje z organizacijami civilne družbe (zlasti EESO) v zvezi z njihovimi etičnimi vrednotami.

1.11 EESO poziva k izvajanju pristopa „od pomoči k naložbam“, na podlagi katerega bi se namesto na razdeljevanje pomoči osredotočili na sodelovanje in podpiranje samostojnih ter neodvisnih gospodarskih akterjev in medcelinskih gospodarskih projektov na osnovi enakih pogojev za sodelovanje.

1.12 Finančne strukture v Afriki je treba okrepiti, da bi lahko zagotavljale dolgoročno financiranje zasebnih in javnih naložb. To je pomemben pogoj za trajen in trajnosten razvoj. Kot zgled bi morda lahko uporabili evropske izkušnje z združenim bančništvom in nacionalnimi razvojnimi bankami, ki se osredotočajo zlasti na podporo občinam. Zlasti mikrokreditiranje in naložbe bi lahko imeli ključno vlogo v prihodnosti afriškega gospodarstva. Trajnostni razvoj bo mogoč šele, ko bo zagotovljena podpora za regionalne vrednostne verige in potrošniške trge za srednji razred⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ UL C 246, 28.7.2017, str. 71.

⁽²⁾ https://www.africa-eu-partnership.org/sites/default/files/documents/eas2007_joint_strategy_en.pdf.

⁽³⁾ UL C 81, 2.3.2018, str. 29.

⁽⁴⁾ V smislu pomoči pri nesrečah in humanitarne pomoči, preprečevanja konfliktov, demokratizacije in razvojnega sodelovanja, ne pa tudi vojaške podpore in sodelovanja ter podpore in sodelovanja mejne policije.

⁽⁵⁾ Kot je tristranska deklaracija o načelih večnacionalnih podjetij in socialne politike.

⁽⁶⁾ Študije kažejo, da minimalni dohodek v neki višini privede do zmanjšanja migracijskih pritiskov, med drugim Clemens, *Does Development Reduce Migration?* (Ali razvoj vodi k zmanjšanju migracij?) (2014) (<http://ftp.iza.org/dp8592.pdf>).

1.13 EESO meni, da bi se moralo razvojno sodelovanje EU osredotočiti na oblikovanje partnerstva, osredotočenega na ljudi, zagotavljanje sodelovanja civilne družbe, sindikatov in zasebnega sektorja ter prinašanje neposrednih koristi afriškim in evropskim državljanom.

1.14 EESO poudarja, da bi lahko organizirana civilna družba pripomogla k vzpostavitvi zaupanja vrednega okolja pri oblikovanju afriške civilne družbe z instrumenti za dostop do prava, zagotavljanjem varnosti in protikorupcijskimi prizadevanji v partnerstvu z afriškimi strukturami. To je dodana vrednost, ki bi jo morala evropska civilna družba prispevati k afriškemu razvoju na podlagi enakih skupnih vrednot, kot so demokracija, pravna država in politične ter državljanske pravice.

1.15 Sporazumi o prosti trgovini in sporazumi o gospodarskem partnerstvu EU z afriškimi državami ne vsebujejo nobenega mehanizma za dialog z organizirano civilno družbo. EU bi si morala pri reviziji teh sporazumov prizadevati za vzpostavitev mehanizma za dialog, namenjenega nedržavnim akterjem.

1.16 EU bi morala ob upoštevanju pristopa in novih izkušenj v zvezi s platformami za trajnostna podjetja v Afriki (SB4A), ki so osredotočene zlasti na vključevanje zasebnega sektorja, ciljno namenjati več pomoči in podpreti podobno pobudo za civilno družbo na splošno – bodisi v okviru SB4A, kot njegovo dopolnilo ali vzporedno z njim. To bi lahko omogočilo razvoj platform za trajnostno trgovino in naložbe za Afriko, v katerih bi sodelovalo več deležnikov.

1.17 EESO meni, da bi morala EU del pomoči za trgovino usmeriti v podporo za sodelovanje in krepitev zmogljivosti organizacij civilne družbe v zvezi s prizadevanji za trajnostno trgovino in naložbe.

1.18 EESO s pristopom, ki vključuje več deležnikov, tudi organizacije civilne družbe, spodbuja pobude in prilagoditve režimov trgovinske politike, vzpostavljenih na podlagi sporazumov o prosti trgovini, sporazumov o gospodarskem partnerstvu in shem splošnih tarifnih preferencialov, ki bi lahko prispevale k učinkovitemu in trajnostnemu izvajanju afriškega celinskega sporazuma o prosti trgovini in k povezovanju afriških trgov. S tem bi se zlasti morali okrepiti trgovina znotraj Afrike ter regionalno in celinsko povezovanje ter razviti glavni gospodarski sektorji v celotni Afriki.

1.19 V Evropi se življenjske razmere izboljšujejo predvsem z naložbami v javno infrastrukturo, zlasti v izobraževanje. Dvig izobrazbene ravni v Afriki, zlasti med gospodarsko ranljivimi skupinami, mora biti eden od glavnih ciljev naše razvojne politike v tem prostoru.

1.20 EESO pozdravlja načrtovano povečanje sredstev EU za Afriko na 40 milijard EUR (46,5 milijarde USD) v naslednjem proračunskem obdobju in upa, da ga bodo zasebni vlagatelji v veliki meri izkoristili.

2. Ozadje mnenja

2.1 Evropa je vodilna na področju razvoja, saj je največja donatorka uradne razvojne pomoči na svetu. EU in njene države članice, ki zagotavljajo več kot 50 % celotne svetovne razvojne pomoči, so skupaj vodilne svetovne donatorke.

2.2 Po podatkih Mednarodne banke za obnovo in razvoj ⁽⁷⁾ so nakazila izseljencev v države v razvoju leta 2016 znašala približno 426 milijard USD, kar je približno trikrat več kot uradna razvojna pomoč po vsem svetu. Omogočanje zakonitega zaposlovanja afriških migrantov v Evropi in varnih načinov za prenos denarnih sredstev bo razvoju Afrike zelo koristilo.

2.3 Afrika in Evropa sta neposredni sosedi, ki ju veže skupna zgodovina. Imata skupne vrednote in interese, ki so podlaga za njuno sodelovanje v prihodnosti. Danes se skupaj spopadata s skupnimi svetovnimi izzivi, kot so podnebne spremembe, mir in varnost. Afrika bo še posebno izpostavljena podnebnim spremembam, čeprav proizvede manj kot 4 % svetovnih emisij plinov. Med 33 državami, ki jih podnebne spremembe najbolj ogrožajo, je 27 afriških držav.

⁽⁷⁾ <http://pubdocs.worldbank.org/en/992371492706371662/MigrationandDevelopmentBrief27.pdf>.

2.4 Sodelovanje na celinski ravni med Afriko in Evropsko unijo poteka na podlagi strateškega partnerstva, ki temelji na skupnih vrednotah in skupnih interesih. Leta 2007 sta Evropska unija in Afriška unija sprejeli skupno strategijo Afrika-EU, da bi vzpostavili močnejše povezave med obema celinama na ključnih področjih sodelovanja, poglobili politični dialog in zagotovili konkreten načrt za skupno delo v prihodnosti.

2.5 EU ima najdaljšo zgodovino sodelovanja s skupino afriških, karibskih in pacifiških držav (AKP). To sodelovanje je bilo leta 1975 zapisano v Loméjski konvenciji in leta 2000 posodobljeno v Sporazumu iz Cotonouja, ki ga je podpisalo 48 držav podsaharske Afrike.

2.6 EU se trenutno pogaja o sporazumu, ki bo nasledil Sporazum iz Cotonouja, ki je bil z državami AKP sklenjen za obdobje 2000–2020. V preteklih dveh desetletjih so se politične in gospodarske razmere bistveno spremenile, saj so trgovinski odnosi med EU in državami AKP zdaj v veliki meri urejeni z dvostranskimi in regionalnimi sporazumi o gospodarskem partnerstvu, okvir Afriške unije (AU) pa ima vse večji pomen. Zato se pojavljajo pomisleki glede skladnosti, dopolnjevanja in sinergije med okvirom AKP in okvirom AU.

2.7 S sporazumom, ki bo nasledil Sporazum iz Cotonouja, se ponuja priložnost za posodobitev pravil o vprašanih, kot so naložbe, storitve, pravična trgovina, človekove pravice, dostojni delovni pogoji in migracije. Toda sodelovanje mora graditi na novih temeljih, ki jih določa Agenda 2030, afriške države pa se bodo morale odločiti, ali se želijo pogajati skupaj kot celina.

2.8 Na podlagi tega EESO vztraja, da je treba sprejeti usklajeno socialno-ekonomsko strategijo za odnose med EU in Afriko, ter želi pokazati, da so civilna družba in socialni partnerji v ustreznem položaju, da lahko sodelujejo v pogajanjih o sporazumu, ki bo nasledil Sporazum iz Cotonouja.

2.9 EESO je ugotovil, da na ravni EU ali nacionalni ravni ni vzpostavljen centraliziran nadzor oziroma evidentiranje vseh pobud in programov ter partnerstev. Poleg tega ni znan celoten obseg sredstev, namenjenih Afriki.

3. Ozka grla

3.1 Bistveno je poudariti, da je **afriška celina vse bolj raznolika** in da bi EU morala svoje politike prilagoditi dejanskim razmeram. Pri razvoju odnosov med EU in Afriko potrebujemo veliko bolj pragmatičen in stvaren pristop.

3.2 Pomen neposrednega odnosa med EU in Afriško unijo se je okreplil po oblikovanju skupne strategije Afrika-EU leta 2007. EU je spodbujala tudi druge pobude, kot so nujni skrbniški sklad, Sklad za spodbujanje naložb v Afriki, načrt za zunanje naložbe in več podregionalnih sporazumov. Zaradi velikega števila različnih pristopov v odnosih med EU in Afriko se je oblikovala **zapletena in v nekaterih primerih neusklajena struktura**, v kateri se elementi drugih politik mešajo z razvojnim sodelovanjem. To zmedo dodatno povečujejo različni interesi držav članic.

3.3 Za spodbujanje naložb zasebnega sektorja je treba zagotoviti mir, varnost in stabilnost ter ugodno naložbeno ozračje in poslovno okolje. Ankete vlagateljev⁽⁸⁾ jasno kažejo, da je na tem področju potrebnega še veliko dela za izboljšanje sposobnosti Afrike, da na svetovnem trgu konkurira pri privabljanju naložbenega kapitala. Pravna država, boj proti korupciji, neodvisno sodstvo, predvidljiva obdavčitev ter mir in stabilnost so ključni dejavniki, ki vplivajo na odločitve domačih in tujih vlagateljev. Stroški ustanovitve podjetja naj bi bili v nestabilnih državah približno trikrat višji, kar znatno odvrča zasebne naložbe⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Med drugim poročilo Mednarodne banke za obnovo in razvoj *Doing Business 2017* (Poslovanje v letu 2017).

⁽⁹⁾ Strateško obvestilo Evropskega središča za politično strategijo *The Makings of an African Century* (Začetek afriškega stoletja) (2017).

3.4 EESO je v mnenju o osrednji vlogi trgovine pri izvajanju ciljev trajnostnega razvoja⁽¹⁰⁾ ugotovil: „Izvajanje ciljev trajnostnega razvoja bo zahtevalo neposredno sodelovanje civilne družbe, še zlasti zato, ker bo to okrepilo pravno državo in pripomoglo k preprečevanju korupcije.“ V mnenju je tudi poudarjeno, da je treba zgraditi infrastrukturo v Afriki, za kar si trenutno prizadeva Kitajska. Delež notranje trgovine v Afriki je majhen, kar zlasti velja za kmetijske proizvode. Znaša namreč od 10 do 15 % celotne afriške trgovine, to pa se utegne izboljšati z izvajanjem sporazuma STO o olajševanju trgovine iz leta 2017.

3.5 Glede na projekcije je za izvajanje ciljev trajnostnega razvoja v Afriki letno potrebnih približno 600 milijard USD⁽¹¹⁾. Tudi z vključevanjem tujih naložb in uradno razvojno pomočjo bo trajnostni razvoj v Afriki odvisen od mobilizacije in ustvarjanja domačih virov. Ti viri temeljijo na dolgoročnih naložbah in ustvarjanju dolgoročne vrednosti, s čimer se zagotavljajo kakovostna delovna mesta ter lokalne in regionalne vrednostne verige. Glavni gonili rasti v Afriki sta boljše izobraževanje in zasebna potrošnja, kar pomeni, da bo imelo ustvarjanje trgov, tj. potrošnikov, v Afriki za afriške izdelke pomembno vlogo pri razvoju. Javna infrastruktura je izredno pomembna tudi za omogočanje dolgoročnih zasebnih naložb.

3.6 EESO opozarja na pomen programa Erasmus+, da bi imelo večje število mladih Afričanov dostop do visokošolskega izobraževanja.

3.7 Upoštevati je treba povezavo med gospodarskim razvojem in migracijami. Študije so pokazale⁽¹²⁾, da se potrebe po migracijah zmanjšajo, ko je dosežen določen dohodek na prebivalca (odvisno od študije, vendar v višini med 6 000 in 10 000 USD na prebivalca na leto). Čeprav večina migracij v Afriki poteka znotraj celine, te številke kažejo, da je potrebna razvojna politika, ki bi ljudem omogočila dostojno življenje, zaposlitev in perspektivo v njihovih državah. To je zelo velik izziv, saj bo po demografskih napovedih leta 2050 v Afriki živelo 2,5 milijarde ljudi⁽¹³⁾.

3.8 V skladu s cilji trajnostnega razvoja je treba doseči enakost spolov in okrepiti vlogo deklet in žensk, da postanejo neodvisne. Med razvojnimi izzivi, s katerimi se soočamo danes, je izrazito vprašanje enakosti spolov, ki ga je treba oceniti pri oblikovanju politik in obravnavati pri njihovem izvajanju.

3.9 Korupcija je velik problem, ki ni omejen le na Afriko. Spodbujati je treba dobro gospodarsko in finančno upravljanje s krepitvijo preglednega upravljanja javnih financ, z ustvarjanjem zaupanja vrednega sistema za boj proti korupciji, ki bo temeljil na neodvisnosti sodstva, ter z izboljšanjem poslovnega ozračja in pogojev za socialni napredek.

3.10 Organizirana civilna družba bi lahko imela pomembno nadzorno funkcijo. Krepitev vloge nevladnih organizacij, sindikatov in poslovnih združenj ter podpiranje teh pobud v partnerskih državah je namenjeno spodbujanju dobrega upravljanja, pravičnosti in demokratizacije.

3.11 Evropa v Afriki izgublja vpliv v primerjavi z drugimi svetovnimi akterji, kot je Kitajska, ki je v to celino vložila že več milijard. Države članice EU se bojijo, da bodo izgubile vodilni položaj. Če evropska in kitajska prizadevanja ne bi bila usmerjena izključno v dobiček, temveč bi se osredotočala tudi na trajnostni razvoj v Afriki in spodbujanje dostojnega življenjskega standarda, bi se potreba po migracijah morda zmanjšala.

3.12 EESO poziva k izvajanju pristopa „od pomoči k naložbam“, na podlagi katerega bi se namesto na razdeljevanje pomoči osredotočili na sodelovanje in podpiranje samostojnih ter neodvisnih gospodarskih akterjev in medcelinskih gospodarskih projektov na osnovi enakih pogojev za sodelovanje.

⁽¹⁰⁾ UL C 129, 11.4.2018, str. 27.

⁽¹¹⁾ Nemško ministrstvo za razvoj *Afrika und Europa – Neue Partnerschaft für Entwicklung, Frieden und Zukunft – Eckpunkte für einen Marshallplan mit Afrika* (Afrika in Evropa – novo partnerstvo za razvoj, mir in prihodnost – temelji „Marshallovega načrta“ za Afriko) in Poročilo UNCTAD *Economic Development in Africa Report 2016* (Gospodarski razvoj v Afriki za leto 2016).

⁽¹²⁾ Med drugim Clemens, *Does Development Reduce Migration?* (Ali razvoj vodi k zmanjšanju migracij?) (2014) (<http://ftp.iza.org/dp8592.pdf>).

⁽¹³⁾ *Africa's Development Dynamics 2018: Growth, Jobs and Inequalities* (Afriška razvojna dinamika 2018: rast, delovna mesta in neenakosti), AUC/OECD 2018.

3.13 Odpor konservativnih struktur (na primer cerkva) do obvladovanja rasti prebivalstva zmanjšuje možnosti za razvoj strategije za trajnostno gospodarsko in socialno rast.

4. Naložbe

4.1 Politiko EU v zvezi z Afriko so dolga leta zaznamovali dobri nameni in neizpolnjene obljube. Po begunski krizi pa se je zanimanje za novo strategijo sodelovanja s to celino močno povečalo. EU namerava povečati naložbe v Afriki in okrepiti trgovinske odnose, saj bi morali v naslednji fazi doseči resnično gospodarsko partnerstvo. To bi moralo temeljiti na razumevanju enakih možnosti, pri čemer je treba upoštevati očitna nesorazmerja med Afriko in Evropo.

4.2 Naložbe v Afriki kažejo neenakomerno sliko, ki odraža svetovno negotovost, pri čemer tokovi neposrednih tujih naložb v Afriko nihajo in ne prikazujejo potrebnega močnega trenda rasti. Južna Afrika, Nigerija, Kenija, Egipt in Maroko so leta 2016 skupaj privabile 58 % skupnih neposrednih tujih naložb, manj razvite in bolj nestabilne države pa se pri privabljanju zasebnih naložb soočajo s sistemskimi izzivi.

4.3 EU je največja vlagateljica v Afriki, njene države članice pa so leta 2016 predstavljale približno 40-odstotni delež neposrednih tujih naložb v vrednosti 291 milijard EUR ⁽¹⁴⁾. Velik gospodarski napredek Afrike v preteklih dveh desetletjih in s tem povezan potencial za prihodnost pomenita, da je veliko priložnosti, da se doseže še več. Demografske napovedi za Afriko jasno kažejo, da je treba ustvariti tudi več milijonov novih, kakovostnih delovnih mest, zlasti za mlade, ki vstopajo na trg dela. Makroekonomski kazalci sami po sebi ne pomenijo boljšega življenjskega standarda za vse. S politikami je treba zagotoviti, da se z gospodarskim razvojem izboljša življenjski standard celotnega prebivalstva.

4.4 Da bi dosegli trajnostni razvoj in ustvarili kakovostna delovna mesta za afriško prebivalstvo, ki naj bi se do leta 2050 podvojilo, je treba predvsem povečati javne in zasebne naložbe.

4.5 Naložbe so postale ključno vprašanje za prihodnji razvoj Afrike in bodo vključene v pogajanja o sporazumu, ki bo nasledil Sporazum iz Cotonouja. Glede na veliko število obstoječih instrumentov pogajanja o naložbenem režimu, ki enakovredno združuje ustrezno zaščito za vlagatelje in zaveze glede trajnosti, zlasti v zvezi s človekovimi pravicami, varstvom okolja in ustvarjanjem dostojnega življenjskega standarda, obetajo posebno veliko dodano vrednost.

4.6 EU v naslednjem proračunskem obdobju načrtuje povečanje financiranja za Afriko na 40 milijard EUR (46,5 milijarde USD) v upanju, da bodo ta denar nato pomnožili zasebni vlagatelji. Zato želi EU zagotoviti jamstva za tveganje, da bi zasebni sektor spodbudila k sprejemanju zavez in vlaganju v afriške države. Pri dodeljevanju podpore je treba dati prednost naložbam, ki očitno izpolnjujejo cilje trajnostnega razvoja, določene v Agendi 2030. Poleg sistema jamstev za tveganje je potreben tudi ustrezen sistem za nadzor in spremljanje, da se zagotovi izpolnjevanje ciljev trajnostnega razvoja. EESO močno priporoča, da organizirana civilna družba sodeluje v boju proti zlorabi evropskih sredstev.

4.7 Potencialni vlagatelji, večinoma iz malih in srednjih podjetij, poročajo, da je v naložbenem okolju premalo zaupanja v politično stabilnost, sodstvo, pravice intelektualne lastnine, dostop do trgov in izvajanje trgovinskih sporazumov.

4.8 EESO priporoča ustanovitev naložbenega sklada, podobnega ESS, ki bi sodeloval kot sovlagatelj pri zasebnih in javnih naložbah. Ta sklad bi moral temeljiti na merilih in načelih Agende 2030 ter na priznavanju mednarodno sprejetih osnovnih standardov ⁽¹⁵⁾. Podprte projekte bi bilo treba spremljati in jih beležiti v osrednjih evidencah ali platformah. EESO poudarja še tesnejše sodelovanje organizirane civilne družbe (zlasti EESO) pri vseh projektih v zvezi z etičnimi vrednotami.

⁽¹⁴⁾ Eurostat, 2018.

⁽¹⁵⁾ Kot je tristranska deklaracija o načelih večnacionalnih podjetij in socialne politike.

4.9 EESO se zavzema za vzpostavitev okolja, v katerem bi poenostavili dostop afriških in evropskih mikro, malih in srednjih podjetij do finančnih sredstev, izboljšali pravni okvir za javne in zasebne naložbe ter povečali učinkovitost sistemov javnega naročanja. V tem okolju bi naložbe koristile ljudem v lokalnih gospodarstvih ter prispevale k ustvarjanju domačih in kakovostnih delovnih mest, po potrebi pa bi se uvajali tudi mednarodni standardi.

4.10 Okrepiti je treba tudi finančne strukture v Afriki, s čimer bi podprli dolgoročno financiranje. To je pomemben pogoj za trajen trajnostni razvoj. Zadržno bančništvo je na primer postalo temelj razvoja številnih evropskih držav, nacionalne razvojne banke, ki se osredotočajo zlasti na podporo občinam, pa so spodbudile naložbe v Evropi. S temi ukrepi so evropske države financirale zlasti socialno in lokalno javno infrastrukturo, ki je bila pomembna ne le kot osnova za zasebne naložbe in trajno gospodarsko rast, temveč tudi za razvoj evropskih socialnih držav.

4.11 EU in njene države članice bi morale svoje finančne instrumente usmeriti v konkretne cilje in institucije, da bi preprečile uničujočo konkurenco. Konkurenca med različnimi evropskimi in mednarodnimi institucijami je povzročila nesporazume in težave pri dostopu do afriških trgov. Zagotoviti je treba več skupnega in neposrednega sodelovanja, nadzora in preglednosti. V zvezi s tem bi lahko imela civilna družba institucionalno vlogo neodvisnega nadzornika.

4.12 Naložbena politika, ki spodbuja evropske zasebne naložbe v Afriki, bi se morala osredotočati zlasti na ustvarjanje regionalnih vrednostnih verig za proizvodnjo blaga, ki se lahko porabi predvsem v Afriki, s čimer bi se vzpostavili domači trgi. V zvezi s tem bi lahko posnemali evropski model rasti v desetletjih po drugi svetovni vojni, ki je bil pri razvoju industrije zelo odvisen od domačih trgov.

4.13 Afriške in evropske nevladne organizacije, zlasti tiste z afriškimi koreninami, bi lahko prispevale h graditvi mostov za gospodarski razvoj in postale akterji pri podpiranju trajnostnega gospodarskega razvoja v svojih izvornih državah.

5. Trgovina

5.1 EU je še vedno največja trgovinska partnerka Afrike, saj je s 36-odstotnim deležem celotnega izvoza pred Kitajsko in ZDA. Cilj Evropske komisije je to sodelovanje okrepiti in določiti novo pogodbeno podlago zanj.

5.2 EU namerava kot glavna trgovinska partnerka Afrike afriškim državam ponuditi najbolj velikodušne trgovinske preferencialne, bodisi v okviru svoje sheme GSP (in „vse razen orožja“ za najmanj razvite države, ki jih je veliko v Afriki) bodisi prek sporazumov o prosti trgovini, zlasti sporazumov o gospodarskem partnerstvu, katerih glavni cilj je razvoj.

5.3 Vendar v nasprotju z določbami iz nove generacije sporazumov EU o prosti trgovini in karibskega sporazuma o gospodarskem partnerstvu sporazumi EU o prosti trgovini in o gospodarskem partnerstvu z afriškimi državami ne vsebujejo nobenega mehanizma za dialog z organizirano civilno družbo. Sporazumi o prosti trgovini s severnoafriškimi državami še ne vsebujejo določb o notranjih svetovalnih skupinah ali poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju. Tudi sporazumi o gospodarskem partnerstvu, ki se nanašajo na razvoj, ne vsebujejo določbe o posvetovalnem odboru za spodbujanje dialoga med nedržavnimi akterji o trajnostnem izvajanju in vplivu sporazumov o gospodarskem partnerstvu.

5.4 Povezavo in dialog z organizirano civilno družbo je mogoče vzpostaviti tudi zunaj trgovinskih sporazumov ali vzporedno z njimi. Ker so trgovinski in naložbeni odnosi med EU in Afriko namenjeni spodbujanju trajnostnega razvoja, bi morali biti vanje vključeni vsi deležniki in ne le državni akterji.

5.5 Nekateri razvojni izzivi so posledica sedanje strukture trgovine med Afriko in Evropo. Partnerske države dejansko tudi po ratifikaciji ne izvajajo vseh sporazumov o gospodarskem partnerstvu. To ni povsem neutemeljeno, saj je bilo več poročil o tem, da evropski izvoz zavira razvoj lokalne industrije in sektorjev⁽¹⁶⁾. Razširjena prosta trgovina pomeni izrazit

⁽¹⁶⁾ Npr.:

https://www.deutschlandfunk.de/das-globale-huhn-ghanas-bauern-leiden-unter-gefluegel.766.de.html?dram:article_id=433177;
https://www.wienerzeitung.at/nachrichten/wirtschaft/international/835163_Was-Altkleider-fuer-Afrikas-Wirtschaft-bedeutet.html;
<https://www.dialog-milch.de/im-fokus-eu-milchpulver-und-der-milchmarkt-in-afrika/>.

strukturni premik za partnerske države, ki so prej svoje gospodarske sektorje lahko regulirale s preferencialnimi sistemi. Poleg tega se pogajanja o sporazumih o gospodarskem partnerstvu izvajajo z gospodarskimi bloki, katerih člani so pogosto v različnih položajih, zato so morda potrebni različni pristopi k trgovinski politiki. Nenazadnje so lahko za države v razvoju in novo industrializirane države organizacijski izziv že pogajanja o celovitih trgovinskih sporazumih.

5.6 Tesnejše sodelovanje s civilno družbo je povezano tudi s krepitvijo zmogljivosti in stroški, ki jih je treba upoštevati, da se lahko vzpostavijo učinkoviti mehanizmi za sodelovanje. EU bi morala del pomoči za trgovino (lahko se določi delež) usmeriti v podporo za sodelovanje civilne družbe, socialni dialog in krepitev zmogljivosti v zvezi s trajnostno trgovino in prizadevanji na področju naložb.

5.7 Afrika si prizadeva tudi, da bi sprejela afriški celinski sporazum o prosti trgovini (AfCFTA) za vzpostavitev enotnega afriškega trga. Trenutno ima več kot 40 podpisnikov in se zdi izjemno pomemben za številne državne in nedržavne akterje v Afriki. Z njim naj bi se okrepili trgovina znotraj Afrike ter regionalno in celinsko povezovanje, omogočil pa naj bi tudi razvoj glavnih gospodarskih sektorjev v celotni Afriki. EU lahko ta prizadevanja učinkovito podpre in pomaga zagotoviti, da njeni preferencialni trgovinski režimi z afriškimi državami in regijami (sporazumi EU o prosti trgovini s Severno Afriko, sporazumi o gospodarskem partnerstvu in režim GSP) prispevajo k podpiranju trgovinskega povezovanja celine, s čimer bi postopoma omogočili sprejetje trgovinskega sporazuma med celinama.

6. Za novo zaveznitvo med Afriko in Evropo

6.1 Afrika ne potrebuje dobrodelnosti: potrebuje resnično in pošteno partnerstvo v skladu z zaveznitvom za trajnostne naložbe in delovna mesta med Evropo in Afriko, ki je bilo predlagano septembra 2018. V predlogu je navedeno, da bi to samo v naslednjih petih letih pomagalo ustvariti do deset milijonov delovnih mest v Afriki. Seveda morajo ta delovna mesta zagotavljati dohodek, ki omogoča dostojen življenjski standard. Cilj zaveznitva je spodbuditi zasebne naložbe in proučiti velike priložnosti, ki lahko prinesejo koristi tako afriškim kot evropskim državljanom in gospodarstvom. EU bi morala razmisliti o nadgraditvi številnih trgovinskih sporazumov med EU in Afriko v sporazum o prosti trgovini med celinama, ki bo predstavljal gospodarsko partnerstvo med enakovrednima pogodbenicama. V tem smislu je zaveznitvo pomemben politični simbol. To partnerstvo bi moralo temeljiti na enakopravnosti, hkrati pa upoštevati nesorazmerja in zmožnosti obeh strani.

6.2 Za resnično zaveznitvo je nujen razmislek na obeh straneh, potrebni pa so tudi večje razumevanje, usklajevanje in sodelovanje med celinama ter:

- odgovornost z afriške strani,
- preseganje vladnih okvirov,
- vključevanje vseh nedržavnih akterjev in
- cilj ustvariti dostojno življenje za vse ljudi v Afriki.

7. Obdobje po Sporazumu iz Cotonouja in vloga civilne družbe

7.1 Evropska komisija je začela pogajanja za novo ambiciozno partnerstvo z 79 državami AKP. Tako države AKP kot EU cenijo politično razsežnost, ki je nastala na podlagi Sporazuma iz Cotonouja, in jo želijo ohraniti. Poudarek je na političnem dialogu, povezanem z nacionalnimi, regionalnimi in globalnimi vprašanji v skupnem interesu, ter na zavezanosti človekovim pravicam, dobrem upravljanju ter miru in stabilnosti.

7.2 Takšen prenovljen pravičen trgovinski odnos, vzpostavljen v sodelovanju z afriškimi državami, bi moral spodbujati dostojno delo in podpirati javne storitve. S trgovinsko politiko je treba poskrbeti za popolno spoštovanje in zaščito človekovih pravic, kakovostna delovna mesta in okolje ter upoštevati razvojne potrebe manj razvitih držav. Trgovina je lahko odlična priložnost le, če ustvarja kakovostna delovna mesta in spodbuja trajnostno rast. Z vsakim trgovinskim sporazumom bi bilo treba poskrbeti za vključitev organizirane civilne družbe, dobrega upravljanja in preglednosti.

7.3 EESO je imel pomembno vlogo pri spodbujanju odnosov s civilno družbo na podlagi Sporazuma iz Cotonouja. Zdaj je pomembno, da stalno in vse dejavnije sodelovanje EESO in njegovih struktur postane bistven del sporazuma, ki bo nasledil Sporazum iz Cotonouja. S tem bi civilni družbi v EU omogočili, da civilni družbi v afriških državah pomaga postati zanesljiv in zaupanja vreden partner za vlagatelje.

V Bruslju, 12. decembra 2019

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER
